
ПРАВОВІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

*Н.С. Власенко,
заступник Голови Державного
комітету статистики України*

Вступ. В умовах поширення конкурентного середовища ринкової економіки посилюється відповідальність держави за соціальне забезпечення її громадян. Державна соціальна політика має визначати систему соціального забезпечення та соціально-економічних прав, реалізація яких гарантує соціальну справедливість та соціальну гарантованість при врахуванні економічних і фінансових можливостей конкретної держави. Основним завданням соціальної політики є не лише забезпечення необхідних соціально-економічних умов для життя та відтворення трудового потенціалу нації, а й зниження соціальної напруженості та стабілізація ситуації в суспільстві за допомогою інтеграції найбільш уразливих у соціальному плані груп населення.

Соціальна політика виступає предметом наукового пізнання суспільства. Найвідомішими в світовій науці вважаються праці авторів, присвячені дослідженню особливостей розвитку соціальної держави, типологізації соціальної політики, розробці моделей соціальної політики у різних країнах. Загальновідомі імена таких авторів наукових праць: Н. Lampert, Т. Marshall, G. Thernborn, R. Titmuss, Н. Zetterberg. Українські і російські вчені звернулися до наукового вивчення феномену соціальної політики тільки в останнє десятиріччя. Проблема формування державної соціальної політики, створення систем соціального захисту і соціального страхування присвячені роботи Л.А. Белоусової, Е.М. Лібанової, Н.А. Волгіна, В.В. Онікієнка, І.О. Галиці, О.О. Заїкиної, Т.І. Заславської, В.І. Куценко, В.О. Мандибури, В.В. Кліманова, О.В. Кузнецової. Незважаючи на велику кількість наукових робіт вітчизняних і зарубіжних авторів, в даний час практично відсутні дослідження щодо систематизації правових основ соціальної політики та аналізу ефективності правової інформаційної бази. Актуальними залишаються проблеми реформування правової бази соціальної політики як ефективного інструменту регулювання суспільних процесів ранньої постіндустріальної економіки. Зазначені проблеми ми обрали за **мету наукової статті**.

Результати. Правова база інформаційного забезпечення вітчизняної соціальної системи почала формуватися відразу після Жовтневої революції. Перші ухвали, прийняті ще в грудні 1917 р., ґрунтувалися на всеосяжній програмі соціального страхування. Формування правового поля для системи соціального захисту розпочалося із введення виплат

по безробіттю та на випадок професійних захворювань (допомога по безробіттю була скасована в 1930 р. через відсутність такої та відновлена у 1991 р.). Виплати у випадках загального захворювання, пенсії по інвалідності для осіб літнього віку були уведені в 1922 р., за віком для робітників у деяких галузях промисловості – в 1928 році. У наступні десятиліття вони були поширені й на службовців. Одною з головних подій стала пенсійна реформа 1956 р., спрямована на підвищення пенсійних виплат. В 1964 р. і 1970 р. селяни-члени колгоспів були включені в централізовану систему соціального забезпечення. У результаті до 1980-х років населенню було гарантовано широке коло соціальних гарантій, що покривали головні соціальні ризики.

Після 1989 року активізувався зовнішній тиск на стратегії економічної та соціальної політики у країнах Східної Європи та колишнього СРСР. Цю функцію взяли на себе організації, діючі на наднаціональному та глобальному рівнях, такі як Всесвітній Банк (ВБ), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський Союз (ЄС), Міжнародна організація праці (МОП). Держави, у результаті втручання міжнародних організацій, більше дбали про проведення реформ у правовому полі щодо регулювання відносин в економічній і політико-інституціональній сферах, ніж у соціально-інституціональній області. В період з 1989 по 1995 рр. існуюче на той час соціальне забезпечення у всіх країнах стало менш ефективним (низький дохід, безробіття, зростання смертності, ерозія розміру пенсій і соціальних виплат), що було зафіксовано в багатьох міжнародних документах (див. доповіді UNISEF 1993, 1994, 1995рр.). Сформовані інструменти впливу міжнародних організацій на соціальну політику різні й не завжди прозорі (табл. 1) [14]. Кожна з організацій виробляла свої стратегії, механізми роботи.

Таблиця 1

Вплив міжнародних організацій на соціальну політику національних держав

Інструменти	Застосування
Кредити із соціальною обумовленістю (кредити, які надаються на умовах змін у соціальній сфері)	ВБ видає на умові змін проведеної соціальної політики
Кредити з економічною обумовленістю (кредити, які видаються на умовах змін в економічній сфері)	МВФ видає на умовах змін в економічній політиці (беручи до уваги соціальну політику країни)
Додаткові послуги	Грант ЄС відповідно до місцевих ресурсів
Правове регулювання	Рада Європи зобов'язує повідомляти країни, що підписали Соціальну хартію РЄ, про недоліки проведеної соціальної політики; МОП має право вимагати звіт від країн, що ратифікували її документи
Технічна допомога з тренінгу	ЄС, ВБ, UNISEF, ПРООН, МОП – надання технічної допомоги
Політична угода	Угода ЄС із державами
Перерозподіл ресурсів «не на кредитній основі»	Структурний фонд ЄС, Фонд соціального розвитку РЄ. Грантові проекти UNISEF /ПРООН
Спільні конференції та відповідні публікації	Конференції відкриті для всіх, щоб мати можливість впливати на точку зору міжнародних організацій
Розміщення й підтримка МБ видається на умові змін проведеної соціальної політики	ПРООН, не залучений прямо, має можливість, також як і МОП, зайнятися розміщенням і фінансуванням

Найважливішою функцією МОП визнано прийняття конвенцій і рекомендацій, що встановлюють міжнародні трудові норми. Ратифікуючи конвенції, держави-члени беруть на себе зобов'язання щодо правового забезпечення та організаційного регулювання соціально-трудова відносин відповідно до положення МОП. Протягом своєї діяльності МОП прийняла 184 Конвенції, з яких Україна ратифікувала повністю – 46, частково – 7 і денонсувала конвенцію №138. Ратифіковані в нашій країні конвенції МОП охоплюють фактично все коло проблем праці, включаючи деякі основні права людини (у першу чергу, свободу об'єднання, право на організацію та колективні переговори, скасування примусової та дитячої праці, усунення дискримінації в зайнятості), регулювання питань праці, трудових відносин, політику зайнятості, охорони і гігієни, розмірів праці, соціального забезпечення, зайнятості жінок і особливих категорій.

Процеси глобалізації зміщують центр соціальної політики одночасно долілиць – на місцевий і нагору – на наднаціональний рівні. При такому підході цілі глобальної політики визначаються як вектор глобальних соціальних перерозподілів, регулювання, забезпечення. Формування національної соціальної політики дедалі більше входить до компетенції міжнародних гравців.

Державна соціальна політика базується на соціальному законодавстві, яке слід вважати правовою базою її інформаційного забезпечення. Проте законодавче закріплення прав людини не є гарантією їхньої реалізації в реальному житті. Тому держава створює систему інституціональних і правових процедур, покликаних забезпечувати дотримання основних прав людини, до яких належать і соціальні права.

Соціальна політика являє собою, з одного боку, функціональну систему, тобто систему напрямів, по яких вона здійснюється, а з іншого боку – інституціональну, тобто систему інститутів, що її забезпечують (державу, судову систему, профспілки та інші громадські організації). Одним зі стовпів соціальної політики ринкових економік прийнято вважати обов'язкове соціальне страхування, механізми якого дозволяють справедливо та ефективно акумулювати, цілеспрямовано розподіляти фінансові ресурси, забезпечуючи соціальний захист працівників та членів їхніх родин у випадках настання відповідних ризиків. Система соціального захисту в широкому понятті трактується як система правових, соціально-економічних і політичних гарантій, що створюють умови для забезпечення засобів існування: працездатним громадянам – за рахунок трудового внеску, економічної самостійності і підприємництва; соціально уразливим прошаркам – за рахунок держави, але не нижче встановленого законом прожиткового мінімуму [13, с.21–28].

Поняття «соціальний захист» охоплює визначення соціальних прав людини: на працю; на освіту; на житло; на відпочинок; на безпечне довкілля; на охорону здоров'я; на достатній життєвий рівень; на безпечні умови праці; на заробітну плату, не нижчу мінімально встановлених стандартів та ін.

Право на соціальне забезпечення – одне з пріоритетних прав людини, яке визнане світовим співтовариством і закріплене в основних міжнародно-правових документах: у загальній Декларації прав людини (ООН, 1948 р.) [3]; Міжнародному Пакті про економічні, соціальні та культурні права (ООН, 1966р.) [12]; затверджене (1961р.) Радою Європи [1] та переглянуте (1996 р.) Європейською соціальною хартією [2]. Конституція України (ст.46) встановила право громадян на соціальний захист, що включає право на забезпечення в разі повної, часткової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [11]. Забезпечення права на соціальний захист здійснюється як в Україні, так і за кордоном за допомогою окремої галузі права – права соціального забезпечення.

У міжнародній практиці більш загальнозживаним для позначення тих прав, котрі передбачені в ст. 46 Конституції, є термін «соціальне забезпечення». Розуміння такого терміна ґрунтується на спеціалізованих нормах міжнародного права, одним із визначальних джерел якого є Конвенція Міжнародної організації праці «Про мінімальні стандарти соціального забезпечення» [10]. Згідно із Конвенцією до сфери соціального забезпечення належить медична допомога, допомоги в разі хвороби, безробіття, старості, трудового каліцтва або професійного захворювання, інвалідності, втрати годувальника, по вагітності та пологах, сімейні допомоги. Європейська хартія про основні соціальні права, підписана державами-членами Європейського Союзу, містить права в галузі соціального забезпечення, які поділено на дві групи: права громадян, які працюють і мають право на адекватний соціальний захист та забезпечення в разі втрати заробітку внаслідок виникнення соціального ризику; права непрацюючих громадян, котрі не мають засобів до існування і отримують соціальну допомогу в розмірі прожиткового мінімуму [2].

Основними сферами діяльності держави з соціального забезпечення визначено такі: система соціального страхування; система пенсійного забезпечення; система соціальної допомоги; система соціального захисту інвалідів, ветеранів війни та праці; соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок техногенних та екологічних катастроф; система охорони здоров'я. Для надання правового статусу державним програмам економічного і соціального розвитку в процесі їх розробки обов'язково враховуються державні соціальні стандарти, які, в свою чергу, визначають державні соціальні гарантії (рис. 1).

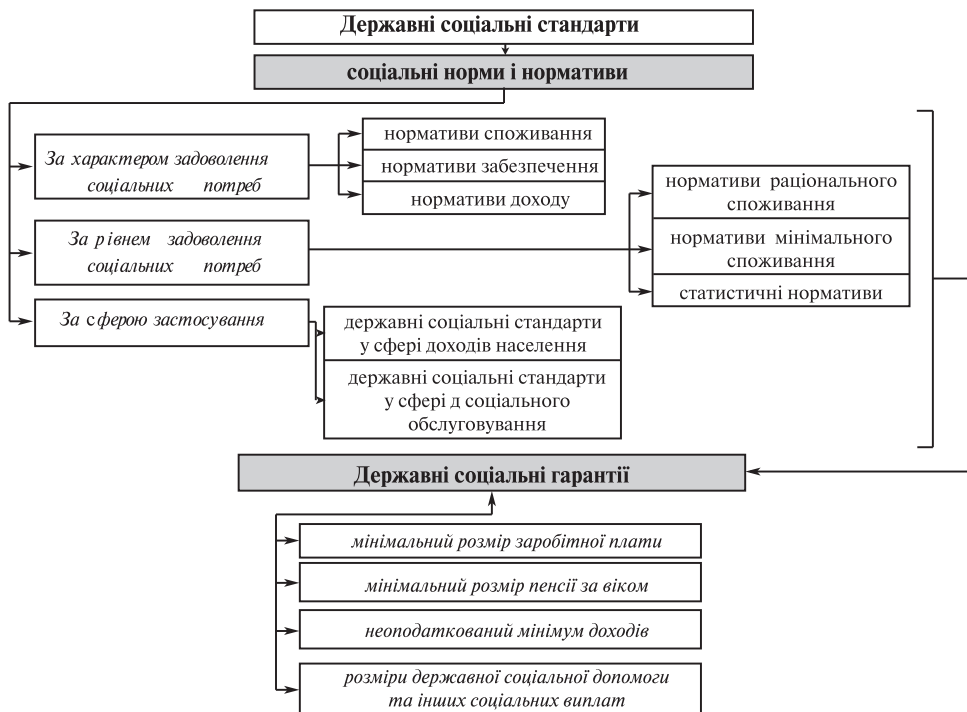

Рис. 1. Державні соціальні стандарти та гарантії [4, с.10–13]

Соціальні норми і нормативи встановлюються з метою визначення: механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, закріплених Конституцією України; пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації; розмірів видатків Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, соціальних фондів на соціальний захист і забезпечення населення та утримання соціальної сфери. Державні соціальні стандарти і нормативи відповідно до соціальних прав та державних соціальних гарантій Конституції України формуються за принципами: законодавчого встановлення найважливіших державних соціальних стандартів і нормативів; диференційованого за соціально-демографічними ознаками підходу до визначення нормативів; наукової обґрунтованості норм споживання та забезпечення; гласності та громадського контролю при їх визначенні та застосуванні; урахування вимог норм міжнародних договорів України у сфері соціального захисту та трудових відносин.

Державні соціальні гарантії є обов'язковими щодо їх виконання для всіх державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності. Органи місцевого самоврядування при розробці та реалізації місцевих соціально-економічних програм можуть передбачати додаткові соціальні гарантії за рахунок коштів місцевих бюджетів [4, с.12].

Право соціального забезпечення охоплює систему правових норм, що регулюють суспільні відносини з матеріального забезпечення, надання соціальних послуг за рахунок спеціально створених фінансових джерел особам, які зазнали соціального ризику. Предметом такого права визнано сукупність суспільних відносин, які можна і потрібно врегулювати у законодавчому порядку. Предмет права соціального забезпечення формується комплексно на основі характерних відносин.

1. *Матеріальні розподільчі (майнові) відносини.* До них належать відносини щодо: забезпечення громадян страховими та державними пенсіями; забезпечення страхової та державної допомоги; надання соціальних послуг непрацездатним, інвалідам та особам похилого віку.

2. *Відносини з приводу соціального страхування* характерні для: осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню; визначення можливостей добровільної участі громадян у страхуванні, розміру страхових внесків; формування та управління фондами соціального страхування; використання коштів фондів соціального страхування; визначення видів соціального забезпечення, що надаються застрахованим особам при виникненні ситуації страхового випадку. Кошти фондів соціального страхування не належать до державних фондів, тому питання щодо реалізації відносин по збору та розподілу таких коштів на цілі соціального забезпечення повинні регулюватися нормами права соціального забезпечення.

3. *Процедурні відносини* встановлюються в момент виникнення юридичних фактів, які мають місце при вирішенні правових питань щодо законодавчого гарантування конкретних видів соціального забезпечення.

4. *Процесуальні відносини* виникають з приводу поновлення порушеного права громадянина на той чи інший вид соціального забезпечення.

Законодавчо встановлюються права людини в галузі соціального забезпечення, основи соціального страхування в Україні, його види, способи акумуляції та розподілу коштів на соціальні потреби, затверджуються соціальні стандарти, різні види соціального забезпечення та механізми реалізації права на певний вид забезпечення.

Всі соціально-забезпечувальні правовідносини за своїм економічним змістом мають розподільчий характер, а по суті полягають у задоволенні потреб за рахунок спеціально створених фондів та бюджету. Правовідносини, як правило, мають недоговірний характер. Правовий статус суб'єктів, тобто обсяг прав і обов'язків майже завжди визначається законом. Особа при дотриманні встановлених законом вимог має суб'єктивне право на отримання пенсії, допомоги чи пільги, а державний орган зобов'язаний її надати. Межі такого зобов'язання визначаються вимогами, які регламентовані в законі. В односторонньому порядку або за згодою сторін межі зобов'язання змінити бути не можуть. Зважаючи на державний характер соціального забезпечення, в нормах права встановлюється офіційна процедура надання пенсій, допомоги та інших видів соціального забезпечення, що забороняє нецільове використання позабюджетних чи бюджетних коштів. Така особливість тією чи іншою мірою пронизує всі норми права соціального забезпечення. Обсяг права на соціальне забезпечення конкретної особи обумовлюється сумарним періодом її трудової діяльності, розміром її заробітку, сімейним станом, кількістю утриманців.

Реалізації матеріальних правовідносин передують (або виникають одночасно) процедурні правовідносини. Процедурні правовідносини виникають у зв'язку зі встановленням юридичних фактів (тривалість трудового стажу, встановлення групи інвалідності, встановлення факту перебування на утриманні та ін.), а також у зв'язку із прийняттям рішення про надання або відмову у наданні права на конкретні види соціального забезпечення. Процедурні правовідносини мають відносний характер. Крім того, це правовідносини тривалої дії, які припиняються разом із винесенням рішення про наявність чи відсутність обставин, що мають юридичне значення.

До суб'єктів соціально-забезпечувальних відносин належать фізичні особи: громадяни України; іноземці та особи без громадянства, які постійно або тимчасово проживають на території України. Іншою стороною у правовідносинах із соціального забезпечення виступають уповноважені державні органи та установи: Міністерство праці та соціальної політики; обласні та районні управління праці та соціального захисту населення; соціальні фонди; заклади охорони здоров'я; територіальні центри соціального обслуговування; медико-соціальна експертна комісія. Міністерство праці та соціальної політики України – головний орган у системі органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у галузі зайнятості, соціального захисту населення, соціального страхування, оплати, нормування праці, пенсійного забезпечення, соціального обслуговування, трудової міграції, соціально-трудових відносин.

Безпосередньо роботу із соціального захисту населення виконують спеціально створені для цього обласні та районні управління праці та соціального захисту населення. Спеціально уповноваженими органами, які здійснюють керівництво та управління окремими видами соціального забезпечення та фінансують їх надання, є відповідні соціальні фонди. Цей термін відображає їх цільове призначення: реалізація соціальних завдань, тобто фінансування соціальних виплат, послуг та пільг. За способом утворення соціальні фонди можна поділити на страхові та не страхові (позабюджетні та бюджетні). Основні джерела коштів – страхові внески або державний бюджет.

Страхові фонди здійснюють керівництво та управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, проводять збір страхових внесків, контроль за використанням коштів, фінансують виплати за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням. Страхові соціальні фонди є цільовими (не можуть займатись іншою діяльністю, крім тієї, для якої створені), позабюджетними (кошти фондів не включаються до державного бюджету), централізованими (кошти зараховуються на єдиний централізований рахунок відповідного фонду в установах банку) страховими фон-

дами, некомерційними самоврядними організаціями, що мають статус юридичної особи. До страхових фондів належать: пенсійний фонд; фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; фонд соціального страхування від нещасних випадків; фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування виступає основною організаційно-правовою формою. Соціальне забезпечення в суспільстві має виконувати дві головні функції: лікувальну і превентивну. Перша пов'язана із запровадженням механізмів боротьби з бідністю, які включають адресну допомогу малозабезпеченим верствам населення, надання житлових субсидій, допомогу сім'ям з дітьми та ін. Друга, запобіжна функція, пов'язана з відверненням бідності шляхом надання громадянам можливості протягом свого активного життя здобути право на соціальне забезпечення від безробіття, хвороби, нещасного випадку на виробництві, інвалідності, в похилому віці тощо). Таку функцію виконує загальнообов'язкове державне соціальне страхування через систему прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання матеріального забезпечення та соціальних послуг у разі настання страхового випадку за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків роботодавцями, а також фізичними особами, на користь яких здійснюється страхування. Суб'єктами загальнообов'язкового державного соціального страхування вважаються застраховані особи, страхувальники, страхові фонди.

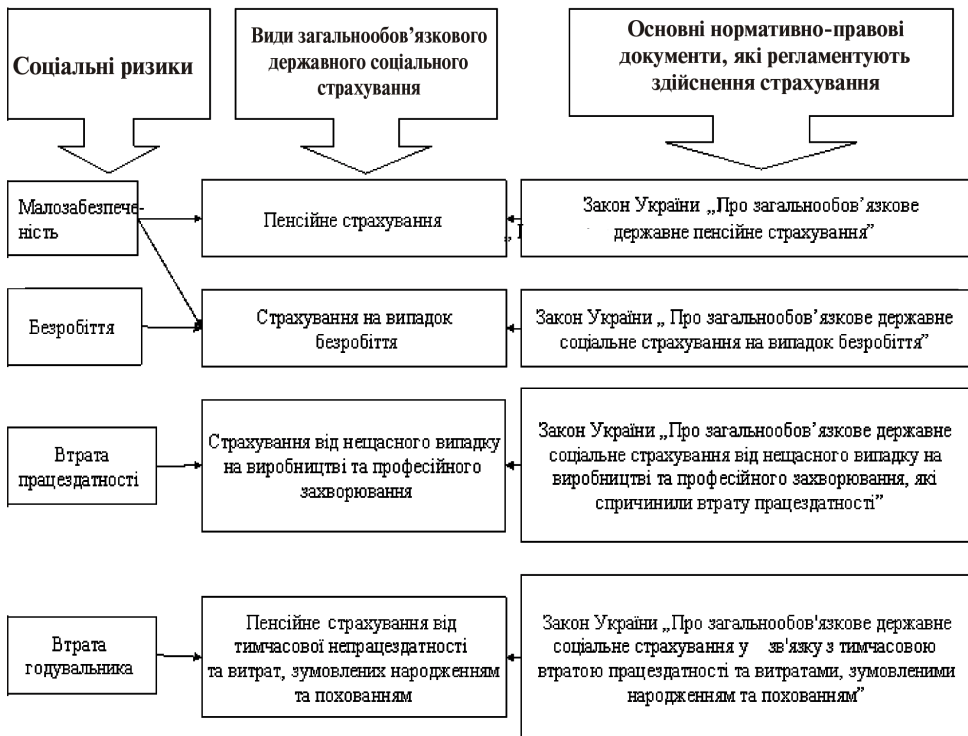

Рис.2. Нормативно-правові документи регулювання системи загальнообов'язкового державного страхування

В Україні створено законодавчі умови для становлення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування [5, 6, 7, 8, 9], яка базується на вимогах Європейського кодексу соціального забезпечення [2] та рекомендаціях Міжнародної організації праці (рис.2). Система соціального забезпечення створюється і функціонує в державі для захисту населення від соціального ризику.

Під соціальним ризиком сьогодні слід розуміти ймовірні події, які породжуються об'єктивними соціально-значимими причинами і призводять до втрати заробітку особи, зниження доходів нижче прожиткового мінімуму, необхідності в медичній допомозі та інших соціальних послугах.

З переходом до ринкових відносин дедалі очевиднішою стає необхідність участі працівників у фінансуванні фондів соціального страхування, що надає їм можливості самим впливати на рівень свого соціального захисту в разі настання страхових випадків. Перехід від фінансування загальнообов'язкового державного соціального страхування через систему податків до системи внесків має принципове значення, оскільки поняття “соціальний податок” та “страхові внески” різняться як за соціально-економічною природою, так і за роллю й призначенням у соціальному захисті. Страхові внески – це форма резервування заробітної плати, що забезпечує матеріальні виплати та надання соціальних послуг працівникам у разі настання страхового випадку. Розміри внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування щорічно встановлюються Верховною Радою України відповідно для роботодавців і застрахованих осіб з кожного виду страхування на календарний рік одночасно із затвердженням Державного бюджету України. Кошти цільових страхових фондів не включаються до складу Державного бюджету України.

Слід констатувати, що перехід до ринкових методів господарювання в Україні майже не вплинув на реформування системи послуг соціальної сфери. Вона залишається побудованою за принципом утримання постачальників послуг. Закон України “Про соціальні послуги”, який набув чинності з 1 січня 2004 року, не визначає організаційні та правові засади надання послуг соціальної сфери, практично не закладає інструментів впровадження ринкових принципів їх надання. Поняття “соціальної послуги” звужено до комплексу “заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги”, що звужує ринок послуг соціальної сфери. Прийнятий закон не передбачає механізмів залучення до надання послуг соціальної сфери комерційних організацій. Вкрай повільно відбувається реалізація окремих положень закону. Зокрема, досі не завершено розробку передбаченого “Державним класифікатором соціальних стандартів та нормативів” комплексу індикаторів якості послуг соціальної сфери, не розроблено нормативи регулювання тарифів на оплату послуг соціальної сфери тощо. Внаслідок цього:

- замовники послуг соціальної сфери (відповідні органи місцевої влади) не мають уявлення ні про вартість конкретних послуг, ні про ефективність використання коштів, сплачених за їх надання;
- немає належного економічного обґрунтування видатків на забезпечення мінімальних стандартів надання послуг соціальної сфери, що веде до диспропорцій у розподілі фінансування та до недофінансування мережі закладів соціального обслуговування;
- відсутні затверджені стандарти якості надання послуг соціальної сфери;

- значна частина послуг соціальної сфери, які вже сьогодні надають недержавні постачальники, випадає з поля нормативного регулювання та державної підтримки, відсутня система ліцензування таких послуг;
- система взаємовідносин між замовником і постачальником послуг орієнтує постачальника не на результат соціального обслуговування (тобто позитивні зміни в соціальній сфері), а на забезпечення процесу соціального обслуговування. Відтак ефективність надання послуг оцінюється виключно за кількістю осіб, що отримали послугу за звітний період, а якість послуги залишається поза управлінським впливом замовника;
- відсутні механізми підвищення фінансової автономності органів місцевої влади, які змушені спрямовувати делеговані та власні видатки місцевих бюджетів згідно з визначеними центром нормативами та не мають можливості змінити принципи фінансування соціальних видатків;
- “прив’язування” замовників послуг соціальної сфери до фіксованих постачальників перешкоджає розвитку альтернативних постачальників, які не мають відповідного простору для конкуренції за отримання замовлень.

Отже, головним недоліком наявної системи є відсутність ринкової конкуренції. Споживачі послуг соціальної сфери позбавлені можливості вибору постачальника, сам постачальник позбавлений стимулів підтримання послуг на належному рівні та підвищення їх доступності і якості.

Висновки. Сформована в нашій країні система державного соціального забезпечення не відповідає сучасним соціально-економічним викликам, які постають перед нею в усіх більших масштабах: демографічним тенденціям; структурним змінам в економіці та на ринку праці; характеру умов та організації оплати праці. Формування цивілізованої національної системи соціального страхування можливо за умови застосування міждисциплінарного та внутрішньосистемного підходів, що, на нашу думку, дасть змогу враховувати “зовнішні” і “внутрішні” фактори, які впливають на взаємозв’язок базових її елементів економічного, адміністративного регулювання і управління системою. Реалізація стратегічного курсу на досягнення в Україні європейських стандартів життя має ґрунтуватися насамперед не на екстенсивному збільшенні обсягів соціальних видатків бюджету та розширенні спектра напрямів соціального забезпечення, а на радикальному підвищенні якості та ефективності надання послуг соціальної сфери. Лише в разі вжиття дієвих заходів щодо цього видається можливим органічне поєднання завдань стимулювання економічного зростання та посилення його соціальної складової.

Виходячи з вищезазначеного, вважаємо за доцільне здійснення наступного комплексу заходів, спрямованих на впровадження основних правових засад диверсифікації постачальників послуг соціальної сфери.

1. У Законі України “Про соціальні послуги” удосконалити визначення “соціальної послуги” шляхом його розширення: забезпечити неприбутковим організаціям право надавати соціальні послуги без втрати статусу неприбутковості, уточнити механізми формування угод між замовниками та постачальниками послуг соціальної сфери; забезпечити адекватну нормативно-правову регламентацію діяльності (надання соціальних послуг) некомерційних підприємств, державних (комунальних) підприємств, непідприємницьких організацій.

2. Доручити Кабінету Міністрів України забезпечити завершення комплексу державних соціальних стандартів, передбачених Державним класифікатором соціальних стандартів та нормативів.

3. Створити при Кабінеті Міністрів України єдиний міжвідомчий орган для координації створення та удосконалення соціальних стандартів і встановлення умов ліцензування надання соціальних послуг.

4. Здійснити перехід до господарської контрактної автономії для постачальників послуг соціальної сфери на умовах договору між розпорядниками публічних фінансових ресурсів та стороною, яка на даний час постачає ці послуги, передбачивши відповідні зміни при плануванні видаткової частини Державного та місцевих бюджетів.

5. Внести зміни до податкового законодавства з метою вирівнювання оподаткування постачальників послуг соціальної сфери різних організаційно-правових форм для забезпечення рівноправної цінової конкуренції між муніципальними, державними установами соціального обслуговування та некомерційними громадськими організаціями, зокрема, передбачивши звільнення від оподаткування діяльності постачальника будь-якої організаційно-правової форми, яка здійснюється в рамках укладеної угоди про постачання послуг соціальної сфери.

6. Реформування правового поля для системи соціального страхування доцільно здійснювати на основі: чіткого визначення джерел і розмірів фінансування за різними видами соціального страхування; усунення дублювання функцій; централізації та впорядкування збирання страхових внесків; удосконалення методів контролю й підвищення ролі соціальних партнерів в управлінні соціальним страхуванням; збереження державних соціальних гарантій; створення економічних передумов зростання заробітної плати як найважливішого фактора розвитку соціального страхування.

На нашу думку, висловлені пропозиції сприятимуть формуванню правового поля для ефективного інформаційного забезпечення сучасної ринкової моделі соціальної політики. Результатом реалізації грамотної у правовому відношенні соціальної політики повинно стати підвищення якості життя, що обов'язково включає створення відповідного інфраструктурного забезпечення та гарантування гідного рівня життя населення.

Джерела

1. *Європейська соціальна хартія* (Рада Європи, 1961) / http://www.nau.kiev.ua/1014/253/1014_2530_1.html

2. *Європейський кодекс соціального забезпечення* / <http://www.coe.kiev.ua/docs/cets/cets048.htm>

3. *Загальна Декларація прав людини* (ООН, 1948 р.) / Вісник Конституційного Суду України 2006, N3 *11.08.2006.

4. *Закон України „Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії соціального захисту населення”* №2017-III від 5 жовтня 2000 року. – Урядовий кур'єр. – 2000. – №206. – С.10–13.

5. *Закон України „Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”*// Податки та бухгалтерський облік. – 2000.– №16.– С.5–18.

6. Закон України „Про зайнятість населення” № 665/97//Галицькі контракти –2003. – №4. – С.36–42.
7. Закон України № 1057 – IV від 09.07.2003 “Про недержавне пенсійне забезпечення”.
8. Закон України № 1058 – IV від 09.07.2003 “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.
9. Закон України № 1788 – XII від 05.11.1991 “Про недержавне пенсійне забезпечення”. Закон України № 2745 – III від 04.10.2001 “Про страхування”.
10. Конвенція МОТ №102 «О минимальных нормах социального обеспечения», 1952. – http://www.ipaeurasec.org/docsdown/Rec_Pens_system.pdf
11. Конституція України. Закон. – К.: Верховна Рада України, 1996. – 254до/96–ВР, 28.06.1996. – <http://www.rada.gov.ua/const/const1.htm>
12. Міжнародний Пакт про економічні, соціальні та культурні права (ООН, 1966р.)/ <http://www.khpg.org/index.php?id=1080456441>
13. Социальная политика: Реалии XXI века. Выпуск 1. GP1/2003/04/ Независимый институт социальной политики. – М.: ”СИГНАЛЬ”, 2003. – 166 с.
14. Global Social Police. SAGE Publications. London-Thousand Oaks-New Delhi, P. 96.

Анотація. В статті розглядаються проблемні питання формування та дієвості правової бази в системі інформаційного забезпечення державної соціальної політики. Проведено систематизацію правових основ соціальної політики та проаналізовано ефективність її правової інформаційної бази. Предложено напрями реформування правового поля та законодавчої бази системи інформаційного забезпечення національної соціальної політики як інструмента регулювання суспільних процесів ранньої постіндустріальної економіки.

Summary. Problem issues about forming and effectiveness of legal base in information security system for the state social politics are considered in the article. Systematization of social politics legal bases are held and effectiveness of it’s legal information base is analysed. Directions of legal ground and law information security base for our country social politics are proposed like instrument of public processes in early after industrial economics regulation.

Стаття надійшла до редакції журналу 13.11.2006 р.